

Veřejný ochránce práv
OMBUDSMAN

ZDVOP

Středisko sociální prevence Olomouc

Zpráva z návštěvy zařízení

Adresa zařízení:	Na Vozovce 622/26
Zřizovatel:	Olomoucký kraj
Ředitelka:	Mgr. Simona Dohnalová
Typ zařízení:	zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
Kapacita:	4
Datum návštěvy:	2. až 3. listopadu 2016
Datum vydání zprávy:	13. ledna 2017
Návštěvu provedli:	Mgr. Michaela Blahutová, Mgr. Marie Lukasová, Mgr. Ladislav Tomeček, JUDr. Alice Žižlavská

Obsah

Úvodní informace	3
A. Systematická návštěva a její cíl	3
B. Zpráva z návštěvy a vyjádření zařízení	4
C. Navržená opatření k nápravě	4
D. Pojetí zprávy ze zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc	5
E. Právní úprava zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc	5
F. Informace o zařízení	6
G. Průběh návštěvy	6
Umístění ve ZDVOP	7
1. Odůvodněnost pobytu dítěte	8
2. Příjem dítěte	8
3. Zastupování dítěte	9
Pobyt dítěte v zařízení	13
4. Rozhodování o sobě	13
5. Trávení volného času	13
6. Výchovná péče	13
7. Pomoc při přípravě dětí na školní vyučování a doprovod dětí do školy	14
8. Stravování	14
9. Večerní komunity a bodování	16
Pomoc dítěti a rodině	18
10. Multidisciplinární spolupráce	18
11. Spolupráce zařízení s OSPOD	19
12. Pomoc rodině	21
Prostředí	23
13. Pokoje dětí	23
14. Zajištění soukromí při hygieně	23
Personál	24
15. Psycholog	24
16. Supervize	24
17. Genderový poměr	24

Závěr	25
Přehled opatření k nápravě	26

Úvodní informace

A. Systematická návštěva a její cíl

Na základě ustanovení § 1 odst. 3 a 4 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, provádím systematické návštěvy míst (zařízení), v nichž se nacházejí, nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě. Důvodem omezení na svobodě je rozhodnutí orgánu veřejné moci, nebo závislost osoby na poskytované péči. Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc představují zařízení ve smyslu § 1 odst. 4 písm. c) zákona o veřejném ochránci práv.

Cílem systematických návštěv je posílit ochranu osob omezených na svobodě před všemi formami tzv. špatného zacházení. Špatným zacházením se rozumí jednání, které nerespektuje lidskou důstojnost a dosahuje určitého stupně závažnosti (samo o sobě, nebo při kumulativním účinku jednotlivých zásahů). V zařízeních sociálně-právní ochrany dětí může mít špatné zacházení například podobu nerespektování lidské důstojnosti, práva na soukromí, práva na rodinný život, posilování závislosti na poskytované péči, nerespektování sociální autonomie a práva na spoluúčast při rozhodování o vlastním životě.

Návštěvy probíhají zásadně neohlášeně a jejich provedením zpravidla pověřuji pracovníky Kanceláře veřejného ochránce práv.¹ Pracovníky jsou právníci a experti z oblasti psychologie, speciální pedagogiky a sociální práce. Šetření spočívá v prohlídce zařízení, pozorování, rozhovorech s vedoucím, zaměstnanci a dětmi, studiu vnitřních předpisů zařízení a dokumentace.²

Systematické návštěvy nenahrazují kontrolu podle jiných právních předpisů. Tvoří nadstavbový mechanismus ochrany práv osob závislých na péči (či jinak omezených na svobodě). Jsou zaměřeny na dodržování základních lidských práv a svobod, nejen na dodržování zákonných nároků dětí. Jejich charakter (monitoring) je preventivní, s cílem působit do budoucna, a pokud možno i vůči nenavštíveným zařízením.

Z každé systematické návštěvy pořizuji zprávu určenou navštívenému zařízení, jež slouží k dialogu se zařízením. Po provedení série souvisejících návštěv vydávám tzv. souhrnnou zprávu. Tu také zveřejňuji a doručuji příslušným orgánům veřejné moci. V souhrnné zprávě bez vazby na konkrétní navštívené zařízení shrnuji svá zjištění a doporučená opatření k nápravě, navrhuji systémová doporučení, případně formuluji standard dobrého zacházení. Cílem také je, aby zpráva byla k dispozici nenavštíveným zařízením jako vodítko k odstranění nebo prevenci špatného zacházení. Dosud zveřejněné souhrnné zprávy a další dokumenty související s ochranou osob omezených na svobodě jsou dostupné na <http://www.ochrance.cz/ochrana-osob-omezenych-na-svobode/>.

---

1 v souladu s § 25 odst. 6 zákona o veřejném ochránci práv

2 v souladu s § 21 ve spojení s § 15 zákona o veřejném ochránci práv

B. Zpráva z návštěvy a vyjádření zařízení³

Po návštěvě zařízení vypracuji zprávu o svých zjištěních. Součástí zprávy mohou být návrhy opatření k nápravě. Zprávu zašlu zařízení a vyzvu je, aby se k mým zjištěním a navrženým opatřením vyjádřilo. K vyjádření stanovím lhůtu. Případně o vyjádření požádám i zřizovatele zařízení, nebo příslušné úřady.

Ve zprávě předkládám svá zjištění, hodnocení, komentáře a návrhy opatření k nápravě. Kde je to možné, navrhuji k opatření také termín realizace. Zařízení vyzývám a povzbuzuji k otevřenému a odůvodněnému vyjádření, které se může týkat jak učiněných zjištění, tak opatření nebo termínů pro jejich naplnění. Jsem připravena zabývat se předloženými argumenty.

Shledám-li vyjádření zařízení nebo dalších oslovených orgánů dostatečným, vyrozumím je o tom. Mohu si rovněž vyžádat doplňující vyjádření. Rozhodující je pak vysvětlení zjištěných pochybení, doložení navržených opatření k nápravě či hodnověrný příslib jejich realizace.

Neshledám-li vyjádření zařízení nebo dalších oslovených orgánů dostatečným, vyrozumím nadřízený úřad (případně vládu, není-li nadřízeného úřadu), případně informuji veřejnost.⁴

Rovněž mohu přijet na kontrolní návštěvu.

Po ukončení vzájemné komunikace zprávu z návštěvy zařízení včetně obdrženého vyjádření anonymizuji (vyjma jména osob pověřených vedením zařízení) a zveřejňuji na svých internetových stránkách v sekci <http://www.ochrance.cz/ochrana-osob-omezenych-na-svobode/>.⁵

C. Navržená opatření k nápravě

Navržená opatření k nápravě jsou zpravidla různá svou naléhavostí, náročností a dobou potřebnou k provedení. Při jejich formulaci navrhuji také termín realizace, přičemž očekávám, že zařízení jej buď respektuje, anebo odůvodněně navrhne jiný termín.

Opatření dělím na bezodkladná, s delší lhůtou a průběžná, a pro snazší orientaci poskytuji v závěru zprávy jejich přehled.

- **Bezodkladná opatření** je třeba provést zpravidla do 7 dnů od obdržení zprávy. Je-li jejich realizace náročná, je třeba je provést v nejkratší možné době. Za bezodkladná pokládám opatření, která považuji za naléhavá a přikládám jim velkou důležitost, anebo která považuji za objektivně snadno realizovatelná. Očekávám, že zařízení ve vyjádření ke zprávě (1) sdělí, že navržené opatření realizovalo, nebo (2) sdělí, v jakém konkrétním termínu navržené opatření realizuje, nebo (3) navrhne jeho alternativu s konkrétním termínem naplnění.

---

3 Vysvětluji postup, který plyne z § 21a odst. 3 a 4 zákona o veřejném ochránci práv.

4 Tzv. sankční opatření, u kterých se postupuje obdobně podle § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

5 v souladu s § 23 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv

- **Opatření s delší lhůtou** je třeba provést ve stanovené lhůtě, zpravidla do jednoho, tří, šesti měsíců, jednoho roku. Na realizaci opatření trvám, ale uznávám, že si vyžádá delší čas. Očekávám, že zařízení ve vyjádření ke zprávě (1) sdělí, že opatření realizuje v navržené lhůtě, nebo (2) sdělí, v jakém jiném konkrétním termínu opatření realizuje, nebo (3) navrhne jeho alternativu s konkrétním termínem naplnění.
- **Opatření s průběžným plněním** formuluji tam, kde je třeba zavést do praxe určitý pracovní postup nebo styl práce, nebo naopak něčeho se napříště zdržet. Očekávám, že se tak stane bezodkladně a bude se dbát na uplatňování do budoucna. Očekávám, že zařízení ve vyjádření ke zprávě (1) sdělí, že opatření bylo realizováno a jak, nebo (2) kdy a jak se tak stane, nebo (3) navrhne jeho alternativu.

D. Pojetí zprávy ze zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

Zpráva z provedené návštěvy má sloužit jako podklad pro další konstruktivní dialog s navštíveným zařízením. Primárním účelem však je, v souladu se zákonem, prevence špatného zacházení, čemuž odpovídá také zaměření a způsob vedení návštěvy. Těžištěm zprávy tedy musí být popis učiněných zjištění a související hodnocení v bodech, které jsou kritické z hlediska rizika špatného zacházení. Nepřísluší mi hodnotit zařízení jako celek, a zpráva tedy nepodává komplexní hodnocení zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc ani nepopisuje praxi zařízení, která odpovídá dobrým standardům zacházení. Proto se může činnost zařízení jevit celkově negativně, což zpravidla neodpovídá realitě. Prosím proto jak monitorované zařízení, tak ostatní čtenáře, aby zprávu četli s tímto vědomím a nepovažovali mé závěry za nedocnění náročné práce zařízení.

Zpráva rovněž nenahrazuje studijní text. Ve snaze o přesvědčivost hodnocení však místy odkazují na právní předpisy, případně odbornou literaturu a standardy, které považují za významné a vhodné k použití. Mým úkolem je především formulovat cíle, jichž má být dosaženo k prevenci špatného zacházení, a navrhnout opatření k nápravě. Konkrétní způsob jejich naplnění je odpovědností zařízení.

Věřím, že navštívené zařízení zprávu maximálně využije pro svůj růst a zajištění naplnění základních práv a svobod umístěných dětí a kvality poskytované sociálně-právní ochrany.

E. Právní úprava zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

Základní lidská práva a svobody dětí umístěných v zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc jsou garantovány v Listině základních práv a svobod a také v řadě mezinárodních úmluv, které jsou pro Českou republiku právně závazné a mají aplikační přednost

před zákonem. Jde například o Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod⁶ a Úmluvu o právech dítěte.⁷

Základní zákonný rámec upravující práva a povinnosti dětí a zařízení představují následující předpisy:

- zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

F. Informace o zařízení

Středisko sociální prevence Olomouc je příspěvkovou organizací Olomouckého kraje a je pověřenou osobou k zřizování zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc ve smyslu § 48 odst. 2 písm. c) ve spojení s § 39 odst. 1 písm. c) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Středisko dále poskytuje sociální služby, a to intervenční centra, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi a odborné sociální poradenství.

Návštěva se týkala pouze zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Když tedy v této zprávě zmiňuji zařízení, myslím tím výhradně zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

V zařízení pracuje jedna sociální pracovníce na 0,6 úvazku. Dva psychologové na 0,6 úvazku. Pět pracovníků v přímé péči na 5 úvazků.

Kapacita jsou 4 lůžka. Během návštěvy byly v zařízení dvě děti.

V kazuistikách jednotlivých dětí používám s ohledem na ochranu osobních údajů písmena, která neoznačují jméno ani příjmení konkrétního dítěte. Zařízení mimo rámec této zprávy sdělím, o které konkrétní dítě se v jednotlivých kazuistikách jedná.

G. Průběh návštěvy

Návštěva proběhla ve dnech 2. až 3. listopadu 2016 bez předchozího ohlášení. Ředitelka o ní byla osobně vyrozuměna při jejím zahájení.

Návštěvu provedli právníci Kanceláře veřejného ochránce práv (dále jen Kancelář) Mgr. Marie Lukášová, Mgr. Ladislav Tomeček, JUDr. Alice Žižlavská a speciální a sociální pedagožka Mgr. Michaela Blahutová.

---

⁶ sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění pozdějších protokolů.

⁷ sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o Úmluvě o právech dítěte, ve znění sdělení č. 41/2010 Sb. m. s.

Oceňuji vstřícný přístup zařízení, které poskytlo veškerou požadovanou součinnost, a to i přes komplikace spojené s probíhajícími stavebními úpravami. Personál věnoval pracovníkům Kanceláře svůj čas i nad rámec své pracovní doby, a to i navzdory jednáním týkajícím se provádění rekonstrukce objektu.

Umístění ve ZDVOP

---

1. Odůvodněnost pobytu dítěte

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc poskytují péči dětem, které se ocitly bez jakékoliv péče, kterou vzhledem ke svému věku potřebují, nebo je v ohrožení jejich zdravý vývoj či život. S ohledem na charakter zařízení tak mají být pobyty v něm krátkodobé.

Přesto je dítě A. v zařízení umístěno od 5. února 2016 na základě nařízení předběžného opatření soudu dle § 452 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů. Předběžné opatření soud opakovaně prodlužuje.

Dítě B. je v zařízení umístěno od 12. dubna 2016 na základě žádosti Městského úřadu Uničov se souhlasem otce. Dne 10. října 2016 požádal Městský úřad Uničov v souladu s § 42 odst. 2 písm. b) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, o prodloužení umístění dítěte B. v zařízení. Z dokumentace je zřejmé, že zařízení intenzivně pracuje s dítětem a připravuje ho na to, aby přešlo do péče otce, případně strýce. Oba jmenovaní se zařízením, zejména s psycholožkou, intenzivně spolupracují.

Zařízení intenzivně pracuje na tom, aby se situace dětí pobývajících v zařízení 9 a 7 měsíců vyřešila a děti mohly zařízení opustit. Proto považují pobyty dětí, byť nejsou krátkodobé, za odůvodněné.

2. Příjem dítěte

2.1 Postup při příjmu, dotazník

Při příjmu do zařízení informuje sociální pracovník nebo asistent dítě o režimu zařízení, co může, co nemůže, kdo v zařízení pracuje atd. Dítě také vyplňuje podrobný dotazník: informace o sobě (oblíbené jídlo, co mám rádo, zda mám mobil, notebook, přezdvíku), o své rodině (počet sourozenců, jak se sourozenci vycházím, jak vycházím s rodiči, jaká je rodina, popis mámy a táty, co na nich mám rádo), o škole (třída, nejčastější známka, potíže s učením, oblíbené a neoblíbené předměty), zájmy (zvířata, sporty, úroveň plavání, jiné koníčky), o kamarádech, špatných vlastnostech, důvodech, proč jsem muselo jít do zařízení (dotaz jak to vidím já sám, sociální pracovník, rodiče), s kým se chci během pobytu vídat a v čem by mi pobyt mohl pomoci. Je zřejmé, že je dítě aktivně vtahováno do procesu ovlivňování své vlastní situace. Zařízení se aktivně snaží zjistit názor dítěte hned od počátku. Chce znát jeho pocity, názory, přání a „jeho svět“ s tím, aby mu mohlo co nejlépe pomoci vyřešit jeho situaci. První dva dny pobytu jsou adaptační, dítě má čas zvyknout si na nové prostředí, absolvovat úvodní psychologickou konzultaci. Kompetence klíčového pracovníka upravuje vnitřní standard. Postup při příjmu dítěte hodnotím jako příklad dobré praxe.

Podobný dotazník vyplňuje dítě i při ukončení pobytu. Je zaměřen jako zpětná vazba pro zařízení. Dle vyplněných dotazníků je patrné, že jsou děti během pobytu v zařízení

naplněny pocitem bezpečí a jistoty. Nadto dokáží otevřeně popsat i věci, které se jim nelíbily.

3. Zastupování dítěte

3.1 Souhlasy zákonného zástupce

Bez ohledu na právní titul pro umístění dítěte používá zařízení formulář „Souhlasy zákonného zástupce“. Zákonný zástupce má možnost zakroužkovat souhlas či nesouhlas s „pedopsychiatrickým vyšetřením a případnou medikací“ a s „vyšetřením u odborného lékaře a případným lékařským zákrokem či medikací (např. zubní lékař, gynekolog, chirurg, ortoped atd.)“. Zařízení používá také formulář „Souhlas s vyšetřením u očního lékaře“, jehož podpisem rodič souhlasí i s případným lékařským zákrokem.

Ředitel zařízení má ze zákona⁸ právo zastoupit dítě v běžných záležitostech. Ve významných záležitostech nemůže ředitel zastupovat dítě ani na základě souhlasu rodiče. Pokud se nedaří zajistit souhlas rodiče, musí zařízení podat soudu podnět k ustanovení opatrovníka ad hoc, a to nejlépe ve spolupráci orgánem sociálně-právní ochrany dětí. Za významné záležitosti je třeba dle právní úpravy a judikatury považovat zejména nikoli běžné léčebné a obdobné zákroky či volbu vzdělání.⁹

Chci upozornit na to, že zdravotní služby lze pacientovi poskytnout pouze s jeho svobodným a informovaným souhlasem, nestanoví-li zákon jinak.¹⁰ Souhlas musí být svobodný a informovaný.¹¹

Aby byl souhlas informovaný, je poskytovatel zdravotních služeb povinen zejména zajistit, aby byl pacient srozumitelným způsobem v dostatečném rozsahu informován o svém zdravotním stavu a o navrženém individuálním léčebném postupu a všech jeho změnách (dále jen „informace o zdravotním stavu“), umožnit pacientovi nebo osobě určené pacientem klást doplňující otázky vztahující se k jeho zdravotnímu stavu a navrhovaným zdravotním službám, které musejí být srozumitelně zodpovězeny.¹² Jde-li o nezletilého pacienta, právo na informace o zdravotním stavu a právo klást otázky náleží zákonnému zástupci a pacientovi, je-li k takovému úkonu přiměřeně rozumově a volně vyspělý.¹³

Při poskytování zdravotních služeb nezletilému pacientovi je třeba zjistit jeho názor na poskytnutí zamýšlených zdravotních služeb, jestliže je to přiměřené rozumové a volní vyspělosti jeho věku. Tento názor musí být zohledněn jako faktor, jehož závažnost narůstá úměrně s věkem a stupněm rozumové a volní vyspělosti nezletilého pacienta.

Pro vyslovení souhlasu s poskytnutím zdravotních služeb nezletilému pacientovi se použijí

---

8 ustanovení § 42a odst. 3 písm. a) bod 5 o sociálně-právní ochraně dětí

9 ustanovení § 877 odst. 2 občanského zákoníku

10 ustanovení § 28 odst. 1 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů

11 ustanovení § 34 odst. 1 zákona o zdravotních službách

12 ustanovení § 31 odst. 1 zákona o zdravotních službách

13 ustanovení § 31 odst. 5 zákona o zdravotních službách

právní předpisy upravující svéprávnost fyzických osob s tím, že nezletilému pacientovi lze zamýšlené zdravotní služby poskytnout na základě jeho souhlasu, jestliže je provedení takového úkonu přiměřené jeho rozumové a volní vyspělosti odpovídající jeho věku. Tím není dotčena možnost poskytování zdravotních služeb bez souhlasu.¹⁴

Pokud by tedy poskytnutí souhlasu nezletilým nebylo přiměřené jeho rozumové a volní vyspělosti, musí souhlas poskytnout jeho zákonný zástupce. Rodiče mají povinnost a právo zastupovat dítě při právních jednáních, ke kterým není dítě právně způsobilé.¹⁵

Dále je potřeba vzít v úvahu, že pokud k poskytnutí neodkladné či akutní péče nelze získat souhlas zákonného zástupce bez zbytečného odkladu, rozhodne o jejich poskytnutí ošetřující zdravotnický pracovník.¹⁶

Nezletilému pacientovi lze bez souhlasu poskytnout neodkladnou péči v případě léčby vážné duševní poruchy, pokud by v důsledku jejího neléčení došlo se vši pravděpodobností k vážnému poškození zdraví pacienta a dále jde-li o zdravotní služby nezbytné k záchraně života nebo zamezení vážného poškození zdraví.¹⁷ Dále pak lze nezletilému pacientovi poskytnout neodkladnou péči bez souhlasu zákonného zástupce, pokud je u něj podezření na týrání, zneužívání nebo zanedbávání.¹⁸

Z výše uvedeného je zřejmé, že souhlas pro poskytnutí zdravotních služeb používaný zařízením je irelevantní.

Opatření:

- 1) nepoužívat nadále formulář „Souhlasy zákonného zástupce“ a formulář „Souhlas s vyšetřením u očního lékaře“ a nežádat zákonné zástupce o poskytnutí souhlasu/nesouhlasu s pedopsychiatrickým vyšetřením, vyšetřením u odborného lékaře a případným lékařským zákrokem a medikací a s vyšetřením u očního lékaře (bezodkladně).**

Současně chci upozornit na to, že práva a povinnosti zákonného zástupce, jde-li o poskytnutí zdravotních služeb se souhlasem zákonného zástupce, jestliže hrozí nebezpečí z prodlení a nelze bez zbytečného odkladu získat vyjádření zákonného zástupce, náleží též statutárnímu orgánu nebo jím pověřené osobě zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, jde-li o děti svěřené do péče tohoto zařízení na základě rozhodnutí soudu; do zdravotnické dokumentace vedené o pacientovi se zaznamenají důvody, pro které nebyl souhlas zákonného zástupce získán.¹⁹

---

14 ustanovení § 35 odst. 1 zákona o zdravotních službách

15 ustanovení § 892 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

16 ustanovení § 35 odst. 3 zákona o zdravotních službách

17 ustanovení § 38 odst. 4 zákona o zdravotních službách

18 ustanovení § 38 odst. 5 zákona o zdravotních službách

19 ustanovení § 42 písm. b) zákona o zdravotních službách

V případě dítěte svěřeného do péče zařízení na základě rozhodnutí soudu náleží taktéž statutárnímu orgánu nebo jím pověřené osobě zařízení právo na informace o zdravotním stavu dítěte a právo klást otázky. Zařízení má ale také povinnost vytvořit podmínky pro to, aby pacient dodržoval navržený individuální léčebný postup, pokud s poskytováním zdravotních služeb vyslovil souhlas. V případě hospitalizace má povinnost pravdivě informovat ošetřujícího zdravotnického pracovníka o dosavadním vývoji zdravotního stavu, včetně informací o infekčních nemocech, o zdravotních službách poskytovaných jinými poskytovateli, o užívání léčivých přípravků, včetně užívání návykových látek, a dalších skutečnostech podstatných pro poskytování zdravotních služeb.²⁰

3.2 Souhlas s pořizováním fotografií

Zákonný zástupce udílí souhlas či nesouhlas s „pořizováním fotografií a zvukových záznamů a zveřejňováním na internetových stránkách zařízení a dokumentech dokládajících činnost tohoto zařízení“. Tento obecný souhlas není určitý²¹ a informovaný.²² Proto vidím jako vhodné obstarat souhlas zákonného zástupce vždy pro konkrétní pořizování a zveřejnění fotografie či zvukového záznamu. Zároveň upozorňuji na to, že dle čl. 12 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte platí, že dítě, které je schopno formulovat své vlastní názory, má právo tyto názory svobodně vyjadřovat ve všech záležitostech, které se ho dotýkají, přičemž se názorům dítěte musí věnovat patřičná pozornost odpovídající jeho věku a úrovni. Zařízení by tak mělo vždy zjišťovat s přihlédnutím k rozumovým schopnostem názor dítěte a umožnit mu, aby se vyjádřilo k případnému pořizování a zveřejnění fotografie či zvukového záznamu.

Opatření:

- 2) **nepoužívat stávající obecný souhlas s pořizováním fotografií a zvukových záznamů a jejich zveřejňováním. V případě pořizování fotografie a zvukového záznamu a jejich zveřejnění žádat zákonného zástupce o souhlas s konkrétním pořizováním a zveřejněním (bezodkladně),**
- 3) **s přihlédnutím k rozumovým schopnostem zjišťovat názor dítěte a zajišťovat jeho souhlas s pořizováním a zveřejněním konkrétní fotografie či zvukového záznamu (bezodkladně),**

3.3 Povolování pobytu mimo zařízení

Z dokumentace dítěte B. vyplývá, že zařízení žádá obecní úřad obce s rozšířenou působností o povolení pobytu dítěte mimo zařízení, přičemž toto dítě bylo do zařízení umístěno na základě žádosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností se souhlasem

---

²⁰ ustanovení § 42 zákona o zdravotních službách

²¹ „O neurčitost se bude jednat i v případě, že projev vůle je po jazykové stránce srozumitelný, ale neurčitost jeho obsahu nelze odstranit a překlénout výkladem.“ Stanovisko Úřadu na ochranu osobních údajů, č. 2/2008, https://www.uouu.cz/files/Stanovisko_2008_2.pdf, ověřeno dne 2. ledna 2017.

²² „Jestliže má být souhlas informovaný, pak uvedené skutečnosti musejí být subjektu údajů sděleny před tím, než souhlas poskytne. Pouze pokud je subjekt údajů před vyjádřením souhlasu informován o těchto náležitostech, může se zpracováním svých osobních údajů řádně souhlasit.“ Stanovisko Úřadu na ochranu osobních údajů, č. 2/2008, https://www.uouu.cz/files/Stanovisko_2008_2.pdf, ověřeno dne 2. ledna 2017.

rodiče. Dle vnitřního řádu zařízení platí, že „pobyt dítěte mimo zařízení je ve většině případů (rozhodnutí soudu, žádost OSPOD, žádost dítěte) podmíněn písemným souhlasem místně příslušného OSPOD“. Upozorňuji, že je třeba rozlišovat dvě rozdílná umístění. První, kdy žádost o umístění podal orgán sociálně-právní ochrany a soud předběžným opatřením nařídil umístění dítě do zařízení. V takovém případě je třeba zajistit souhlas orgánu sociálně-právní ochrany s pobytem mimo zařízení.²³ Existuje i druhé a rozdílné umístění, kdy žádost o umístění podal obecní úřad obce s rozšířenou působností a rodič souhlasil s pobytem dítěte v zařízení. V tomto případě má umístění soukromoprávní charakter a orgán sociálně-právní ochrany nevydává souhlas s pobytem dítěte mimo zařízení. Obdobně je tomu v případech, kdy je dítě umístěno do zařízení na základě žádosti zákonného zástupce, nebo na základě žádosti dítěte se souhlasem rodiče, kdy ředitel zařízení nežádá obecní úřad obce s rozšířenou působností o povolení pobytu dítěte mimo zařízení.

Vzhledem k soukromoprávnímu charakteru titulu umístění, jímž je dohoda o umístění dítěte do zařízení nebo souhlas s umístěním, je režim povolování vyloučen. V dohodě nebo v souhlasu s umístěním je třeba vymezit okruh osob, u kterých bude moci dítě pobývat, případně s nimi bude udržovat telefonický a písemný styk.²⁴ V případě dítěte, které není do zařízení umístěno na základě rozhodnutí soudu, platí, že pro každý pobyt dítěte mimo zařízení je potřeba souhlasu zákonného zástupce, který požádal o umístění dítěte nebo jenž souhlasil s umístěním.

Opatření:

- 4) změnit stávající praxi a vnitřní řád a nežádat příslušný orgán sociálně-právní ochrany o povolení pobytu mimo zařízení v případě dětí, které jsou umístěny do zařízení na základě žádosti obecního úřadu se souhlasem rodiče, na základě žádosti zákonného zástupce nebo na základě žádosti dítěte se souhlasem rodiče (bezodkladně).**

---

23 ustanovení § 42 odst. 7 písm. b) zákona o sociálně-právní ochraně dětí

24 ustanovení § 42 odst. 8 písm. h) zákona o sociálně-právní ochraně dětí

Pobyt dítěte v zařízení

---

4. Rozhodování o sobě

Z rozhovorů a dokumentace pracovníci Kanceláře zjistili, že zařízení zohledňuje přání dětí ohledně volby jídla. U dívky, která se rozhodla stát se vegetariánkou, je její rozhodnutí plně respektováno a jídelníček si po dohodě s asistentkami upravuje dle svého uvážení.

V případě společného jídla v restauraci je např. zohledněno i to, zda je v nabídce také vegetariánské jídlo. Oblečení a obutí je zajišťováno koupí nových vlastních kusů společně s dítětem, případně vypůjčením z tzv. „krizáče“, tj. skříňě, kde je dostatek oblečení různé velikosti. Děti si vybírají konkrétní oblečení samy dle svého vkusu a zařízení přání dětí respektuje. **Jako příklad dobré praxe hodnotím, že zařízení umožňuje dětem realizovat jejich přesvědčení a představy o životním stylu.**

5. Trávení volného času

5.1 Návštěva zájmových kroužků, sportovních aktivit, umělecké školy.

Zařízení se snaží zapojit děti do smysluplných volnočasových aktivit mimo zařízení. Dítěti B. zajistilo, aby navštěvovalo základní uměleckou školu a učilo se hře na kytaru. Obě děti navštěvují dramaterapii a canisterapii, a to mimo zařízení. Z denních záznamů je patrné, jaký vliv měla terapie na dítě, např. že je dítě uvolněnější, že pominulo napětí atd. **Podporu zapojení dětí do aktivit mimo zařízení, stejně tak jako vyhodnocení dopadu terapie na stav dítěte, hodnotím jako příklad dobré praxe.**

5.2 Kontakt s vnějším světem

Děti si mohou se svolením asistentky přivést do zařízení kamarády a spolužáky. Dítě B. projevilo zájem chodit pravidelně se spolužáky plavat, a proto mu zařízení koupilo permanentku na plavání. Dítě A. podporuje zařízení v tom, aby s kamarády ve volném čase hrálo kopanou. **Podporování dětí v kontaktech s vrstevníky, kteří nejsou umístěni v zařízení, hodnotím jako příklad dobré praxe.**

6. Výchovná péče

Výchovnou péči zajišťují asistentky. Všechny mají vysokoškolské vzdělání. Z dokumentace je možné zjistit, čemu běžně asistentky věnují pozornost. Například je to emoční a psychický stav dítěte, situace ve škole, prožívání vztahů, konfliktní situace a jejich předcházení či řešení, očekávání spojená s ukončením pobytu atd. V rámci výchovné péče kladou asistentky důraz na cílené povídání si s dítětem, posilují emoční stabilitu dítěte a podporují verbalizaci jeho zážitků, pocitů a zkušeností.

Zařízení zapojuje děti do běžných aktivit spojených s chodem domácnosti. Jde o úklid vlastního pokoje, společné pečení o víkendů, nákup oblečení a obuvi. Společné trávení volného času je naplněno hraním deskových, karetních či slovních her, společenských her cílených na rozvoj kognitivních funkcí, řešením hlavolamů, sledováním vybraných filmů v televizi či na DVD.

Zařízení organizuje výlety a společné akce v širším sociálním prostředí jako např. návštěvy kina, koupaliště, vědecké knihovny a dětského hřiště, výlet na hrad, procházky v parku, prázdninové či prodloužené víkendové pobyty v Orlických horách. Dále pak organizuje sportovní činnosti jako přehazovanou, házení na koš, ježdění na kole, bruslení. Podporuje děti v rozvíjení jejich vlastních zálib, např. kreslení či četbě knih.

Výchovná péče odpovídá potřebám dětí v zařízení umístěných. Je dostatečně individuální, aktivitami připomínajícími rodinné prostředí. Zároveň jsou děti rozvíjeny ve všech podstatných oblastech v rámci rozumové, etické, estetické a pohybové výchovy.

Výchovná péče, stejně tak i vzdělávací činnost, je poskytována pouze prostřednictvím asistentek a není dělena na další pracovníky, přičemž **je individualizovaná a vychází z potřeb dítěte**. Asistentky jsou navíc vzhledem ke svému vzdělání a zřejmě také osobnostním předpokladům schopné vědomě sledovat psychický a emoční stav dítěte. Z dokumentace lze zjistit, že dítěti v krizi poskytují emoční podporu a psychickou stabilizaci. Všechny důležité a zásadní informace o dítěti jsou uváděny v dokumentaci a k té mají přístup další odborní pracovníci zařízení. Nehrozí tak nebezpečí, že s odchodem asistentky či běžným zapomínáním nebudou zohledněny informace a poznatky, které jsou pro péči o dítě a jeho budoucnost zásadní.

7. Pomoc při přípravě dětí na školní vyučování a doprovod dětí do školy

Asistentky se pravidelně dle individuálních potřeb dítěte připravují spolu s ním na vyučování. Zařízení dává přednost tomu, aby dítě plnilo školní docházku ve škole, kterou navštěvovalo před umístěním do zařízení. Dítěti A. zajišťuje každodenní doprovod na vyučování do školy, kterou navštěvovalo před umístěním. Dítě B. nemohlo dojíždět do své původní školy a přestoupilo se souhlasem rodiče do spádové školy zařízení. Jelikož spádová škola nenabízí výuku ruského jazyka, který v původní škole studovalo a chtělo ve studiu pokračovat, jezdí dítě pravidelně s asistentkou do své původní školy a v rámci individuálního vzdělávání pokračuje ve studiu ruského jazyka. **Kladení důrazu na pokračování ve školní docházce v původní škole, stejně jako zajištění individuálního dojíždění do původní školy z důvodu pokračování ve studiu předmětu, který se v nové škole nevyučuje, považují za příklad dobré praxe.**

8. Stravování

Připravená strava se do zařízení přiváží, a to snídaně, oběd i večeře. Společná příprava jídla o víkendu není pravidelná a je spíše výjimečná. Každodenní nebo téměř každodenní vlastní příprava jídla v domácnosti představuje standard, kterým se vyznačuje běžná rodina. Závislost na pravidelném dovozu jídla a absence vlastní přípravy jídla představuje netypický prvek, který nevyhovuje požadavku na to, aby zařízení napodobovalo rodinné prostředí. Vidím jako vhodné, aby zařízení zapojilo děti úměrně jejich věku a schopnostem do nákupů potravin a společné přípravy jídel, a to zejména o víkendech.

Opatření:

- 5) připravovat společně s dětmi alespoň několikrát týdně jednotlivá jídla (průběžně).**

9. Večerní komunity a bodování

Součástí výchovné práce s dítětem jsou večerní komunity. Každý večer dítě s pomocí asistentky hodnotí svůj den, co se mu dařilo a co se mu nedařilo. Dítě od asistentky zároveň každý večer po reflexi získává bodové hodnocení, které může být max. +2 body, nicméně ztratit může i -10 nebo -20 bodů, např. za agresivitu. V bodovacím systému existují pak tři úrovně, tj. barevné skupiny. Červená skupina znamená výhodu pozdější večeře, možnost vycházek apod. Zelená skupina znamená standardní dobu večeře a počet vycházek. Modrá skupina představuje záporné body a znamená zákaz sledování televize, používání počítače, večeři ve 20:00 hodin i o víkendu, omezení vycházek. Když se dítě za závažné porušení pravidel dostane do modré skupiny, může zde být nedefinovatelně dlouho. V případě větších problémů nebo po delší době se jednou za čas realizuje velká komunita, na které je přítomna i sociální pracovnice.

Děti nevnímají bodování všech asistentek jako jednotné. Asistentky uvedly, že plánují důkladnou revizi bodovacího systému a zvažují, že bodovací systém opustí.

Upozorňuji, že se bodování jako behaviorální systém využívá v zařízeních pro děti s poruchami chování. Ač má řadu výhod, např. dítěti se přesněji a jednoznačněji dostává reakce na jeho chování, má i velkou řadu nevýhod. Prostředí, kde se používá bodovací systém, má jednoznačnější hierarchii a vytváří určitou unifikovanou spravedlivost, která však nikdy nemůže ideálně odrážet potřebu a realitu dítěte.

V zařízení o malém počtu dětí, které je zaměřeno na podporu vztahu, emoční prožívání a individuální přístup, je dle mého názoru bezpředmětné bodování používat. Malé zařízení umožňuje poskytovat bezprostřední individuální zpětnou vazbu. Bodování zbytečně dospěle vzdaluje od dětí a vytváří tzv. „my“ a „oni“. V olomouckém zařízení je zcela nadbytečné a působí jako pozůstatek nežádoucí ústavnosti. Zejména když jsou viditelně funkční jiné způsoby práce s dítětem.

Pokud některé z dětí má vážné problémy v chování (agresivita, výrazné opoziční chování, krádeže apod.), pak je snad vhodné v rámci individuální práce s dítětem pouze tomuto konkrétnímu dítěti vytvořit vlastní hodnotící systém šitý na míru. Ideálně zaměřený na odměnu a posilování dobrého chování v rámci kratšího časového úseku, např.

odpoledne či večera, a nikoli na ztrátu bodů. Dítě např. dostane „bodové hodnocení“ formou nálepky, obrázku, nakreslení si „smajlíka“ do kolonky s daným časovým úsekem vždy, když se mu dařilo chovat se správně, ovládat se, respektovat pravidla společenského chování. Když se chovalo nevhodně, nedostává nic. Tím se posiluje chování, které je jinak pro ostatní děti samozřejmé. Pokud je potřeba využít „trestu“, např. zákaz sledování televize, pak individuálně po pohovoru s dítětem. Nežádoucí je také kumulace „trestů“, např. zákaz hraní her na počítači a současně zákaz sledování televize.

Opatření:

- 6) upustit od používání bodovacího systému (do 3 měsíců).**

Pomoc dítěti a rodině

---

10. Multidisciplinární spolupráce

10.1 Psychologická pomoc

Z dokumentace a rozhovorů vyplývá, že je psychologická péče umístěným dětem poskytována pravidelně. Hodinová konzultace dítěte a psychologa probíhá minimálně jednou týdně, dle potřeby i častěji. Pokud je dítě stabilizováno, kontaktuje psycholog dítě jednou za dva týdny.

Psycholog se zaměřuje především na stabilizaci psychického stavu dítěte, podporu se zpracováním informací, s nimiž se dítě těžce vyrovnává a které samo zpracovat nezvládá. Dále pak pomáhá zpracovat emoce související s informacemi o rodině a případně nejasnou budoucností dítěte, orientaci v jeho životní situaci, podporu vazby k bezpečným blízkým osobám a hledání dalších zdrojů opory v životě dítěte. Psycholog dále pracuje s psychosomatickými obtížemi a nacvičuje uvolňovací techniky. Věnuje pozornost běžnému povídání a společnému reflektování pobytu v zařízení, řešení případných konfliktů s ostatními dětmi, problémům ve škole, zvládnutí pobytu v zařízení, mezilidským vztahům.

Psycholog pracuje s dítětem nejen na podpoře adaptace na pobyt v zařízení, ale zároveň velmi intenzivně připravuje konkrétní dítě na přemístění. Např. v situaci, kdy je zřejmé, že soud umístí dítě do školského zařízení, navštíví spolu s dítětem konkrétní zařízení a hovoří o obavách spojených s umístěním. Učí dítě, jak by mělo v budoucnu reagovat na nové kamarády, co a jak by mělo o sobě říct, když do nového zařízení nastoupí.

Psychologická péče je poskytována dítěti samostatně, sourozencům též společně. V případě potřeby či konfliktu mezi konkrétními dětmi spolubydlíci v zařízení, je péče těmto dětem poskytována společně.

Jádro práce tkví v rozhovorech s dětmi. Zároveň psycholog pracuje s kinetickým pískem a hračkami, prostřednictvím kterých je pro dítě snadnější projevit emoce. Využívá například Hobermanovu kouli, baldachýn pro tvorbu „bezpečného domečku“, v němž poté konzultace probíhá. Zohledňuje také práci s tělem (vnímání napětí, jeho vědomé uvolňování), dýchací a relaxační techniky, scénotest (diagnostický test, který je využíván terapeutickým způsobem).

Diagnostice dětí se psycholog spíše vyhýbá, aby nedocházelo k zbytečně opakovaným vyšetřením. Děti jsou často ještě vyšetřovány soudními znalci nebo policejními vyšetřovateli. Ve zprávách adresovaných orgánu sociálně-právní ochrany, soudu či policii psycholog vhodně upozorňuje na nutnost předcházet sekundární viktimizaci dítěte. Diagnostickou baterii využívá spíše výjimečně, např. při podpoře profesní orientace dítěte přecházejícího na střední školu.

Psycholog vede detailní dokumentaci o jednotlivých intervencích. Záznamy jsou bezprostředně dostupné všem pracovníkům. Asistentkám dává jednoznačná doporučení,

jak postupovat v případě změny psychického stavu u dítěte, jak poskytnout podporu, jak moc s dítětem na těžká témata hovořit, kdy volat psychiatrickou pohotovost apod. V dokumentaci je také zaznamenán vstupní a výstupní dotazník dítěte (s využitím stromu duchů – blob jelly bean tree).

Pokud již mělo dítě před umístěním do zařízení zajištěnou psychologickou péči, nadále v ní pokračuje tak, aby nebyla přerušena kontinuita a po ukončení pobytu mělo dítě na co navázat. Psycholog vyhodnocuje, zda dítě potřebuje využití služeb psychiatra.

Součástí péče je dramaterapie a canisterapie. V případě vážně traumatizovaných dětí a sexuálně zneužitých dětí využívá psychologka supervizi u klinické psychologičky PhDr. C., která se specializuje na vážná traumata.

Jako příklad dobré praxe hodnotím to, že:

- **odborná psychologická péče formou konzultace s dítětem je častá, pravidelná, systematická a pro dítě čitelná;**
- **je psychologická péče zaměřená na stabilizaci emocí, psychického stavu, orientaci dítěte v jeho nové situaci, poskytování informací a emoční podporu při zpracování informací o rodinné situaci;**
- **psycholog pracuje na podpoře vztahu k bezpečným osobám blízkým a vytvoření náhledu na situaci;**
- **jsou v práci s dítětem využívány i jiné než verbální techniky, což je pro práci s dětmi velmi podstatné;**
- **pracovníkům v přímé péči dává psycholog písemná doporučení, jak postupovat v práci s dítětem, nač si dát pozor, co dělat v případě zhoršení psychického stavu apod., přičemž tato multidisciplinární spolupráce vede k vyšší kvalitě poskytované péče;**
- **evidence jednotlivých psychologických intervencí je podrobná, je zřetelný cíl práce s dítětem;**
- **v případě, kdy má dítě zajištěnou odbornou psychologickou péči již před nástupem do zařízení, tato psychologická péče nadále pokračuje;**
- **součástí péče je canisterapie a dramaterapie;**
- **pro psychologa existuje možnost supervize u klinické psychologičky s bohatou zkušeností práce s traumatizovanými dětmi.**

10.2 Zajištění psychoterapie

V případech závažně traumatizovaných dětí vidím jako vhodné, aby zařízení zvážilo zajištění klasické psychoterapie mimo zařízení s cílem otevření a zpracování (resp. zahájení práce na zpracování) traumatu. Dítě tak bude mít možnost sdělit informace, které nechce říkat nikomu jinému ze zařízení (nevýhoda jinak skvělé dostupnosti informací ke všem pracovníkům zařízení), a může se učit důvěře v terapeuta. Navzdory tomu, že péče o děti v zařízení je dočasná, je možné alespoň krátce dětem ukázat cestu, jak trauma řešit. Zvláště starším dětem nad 12 let je vhodné psychoterapii představit a vysvětlit, a to i kdyby po návratu domů anebo do jiného prostředí měla být ukončena. Dobrá zkušenost s terapeutem může dítěti pomoci, aby jej jako dospívající vyhledalo v budoucnu.

Opatření:

- 7) **v případě zneužívaných/týraných či jinak vážně traumatizovaných dětí vždy vyhodnotit, zda je potřeba dítěti zajistit psychoterapeutickou pomoc ze strany externího subjektu (průběžně);**
- 8) **v případě závažně traumatizovaných dětí upozorňovat ve všech zprávách adresovaných orgánu sociálně-právní ochrany a soudu na vhodnost či potřebu zajištění psychoterapie (průběžně) v návazném prostředí.**

11. Spolupráce zařízení s OSPOD

11.1 Žádost o individuální plán ochrany

Dle interního dokumentu „Metodika spolupráce s orgány sociálně-právní ochrany“ žádá zařízení příslušný orgán sociálně-právní ochrany o zaslání individuálního plánu ochrany dítěte s tím, že tento by měl být zařízení poskytnut do 14 dnů po přijetí dítěte. Upozorňuji, že orgán sociálně-právní ochrany má povinnost vypracovávat plán od počátku doby poskytování sociálně-právní ochrany, nejpozději do 1 měsíce od zařazení dítěte do evidence.²⁵ Vidím proto jako vhodné, aby bezprostředně po umístění dítěte žádalo zařízení příslušný orgán sociálně-právní ochrany o zaslání plánu.

Opatření:

- 9) **žádat příslušný orgán sociálně-právní ochrany o zaslání individuálního plánu ochrany bezprostředně po umístění dítěte do zařízení (průběžně).**

11.2 Zohledňování plánu

Je zřejmé, že zařízení s plány pracuje a případně se spolupodílí na jejich tvorbě a aktualizaci. Zohledňuje je při tvorbě vlastních individuálních plánů poskytování sociálně-právní ochrany (IP). Pouze v jednom případě zařízení v rámci IP nereagovalo na zadání z individuálního plánu ochrany dítěte a nezajistilo traumatizovanému dítěti psychoterapeutickou péči. Zařízení pro to mohlo mít důvody, např. že nejprve bylo nutno řešit akutní potřebu psychické stabilizace dítěte psychologem zařízení a až následně bylo vhodné zajistit psychoterapii. Bylo by vhodné, aby v rámci hodnocení plnění plánu bylo v dokumentaci uvedeno, proč nebyla terapie doposud zajištěna.

Vlastní IP je vypracován po konzultaci s pracovníkem sociálně-právní ochrany a je v něm zohledněn individuální plán ochrany dítěte. IP je pravidelně vyhodnocován a aktualizován. Práce s individuálním plánem ochrany dítěte a jeho přesah do vlastního IP jsou systematické. S oběma plány pracuje zařízení jako s živými nástroji za účelem vyřešení příčiny umístění dítěte do zařízení. **Zařízení je schopno plánovat poskytování sociálně-právní ochrany s ohledem na potřeby dítěte a používá plánování jako vhodný prostředek k hodnocení dílčích kroků směřujících k dosažení cíle. Toto hodnotím jako příklad dobré praxe.**

---

²⁵ ustanovení § 10 odst. 5 písm. b) zákona o sociálně-právní ochraně dětí

12. Pomoc rodině

12.1 Poradenství rodičům

V zařízení pravidelně probíhají konzultace s rodiči dítěte nebo osobami odpovědnými za výchovu, případně i dalšími osobami dítěti blízkými. Pracovníci zařízení sami aktivně kontaktují rodiče a další osoby, předávají jim informace o dítěti, domlouvají s nimi jednotlivá setkání, během nichž je rodině poskytována pomoc a podpora. Setkání s rodiči a osobami blízkými jsou vedena jak samostatně, tak i společně s dítětem. Časté jsou také telefonáty dotyčným dospělým, v nichž psycholog či sociální pracovnice opětovně rodičům vysvětlují některé skutečnosti spojené s řešením situace, kvůli které bylo dítě do zařízení umístěno. Konkrétní příklady:

- pravidelná setkání s ohledem na podporu znovunavázání vztahu dítěte B. k otci, bratrovi a podporu vztahu se sestrou, jež byla dříve také v zařízení. Dítě B. mělo jak k otci, tak k bratrovi velmi negativní vztah ovlivněný názorem a ochranou matky;
- setkání dítěte B. a otce jsou vedena s ohledem na posilování pozitivních momentů ve společném životě, aby si dítě B. mohlo utvořit širší náhled na jejich celkovou rodinnou historii;
- zařízení vede otce dítěte B. k tomu, aby akceptoval pomalejší tempo svého dítěte ve změně vztahu, a je jím podporován v rodičovských kompetencích;
- pravidelná setkávání osob odpovědných za výchovu dítěte A., babičky, otce, matky, a dalších příbuzných, přičemž některých setkání se účastnilo i dítě;
- zařízení učí rodinu, jak postupovat a zvládat afekty dítěte, a současně pomáhá zařízení dítěti, aby se zorientovalo v rodinných vztazích;
- ze spisové dokumentace dítěte, které v zařízení během návštěvy již nepobývalo, vyplývá, že společných sezení v zařízení a odborných konzultací se účastnila pěstounka dítěte, babička, nevlastní prababička, bývalý manžel pěstounky, přičemž lze zjistit, že se dítě odmítalo společných konzultací účastnit;
- zařízení připravovalo toto dítě i rodinu na přemístění do dětského domova;
- v případě sourozenecké dvojice, která během návštěvy již také v zařízení nebyla, lze v dokumentaci dohledat, že se jejich matka dostavovala opakovaně do zařízení a samostatně se jí opakovaně věnovali odborní zaměstnanci;
- proběhla i společná setkání matky a sourozenců s psychologkou a zařízení pracovalo s matkou na tom, jak má upravit hygienické podmínky a také jak pomáhat dětem s přípravou do školy;
- u jiného dítěte, které už v zařízení také nebylo, je z dokumentace zřetelná intervence vůči dítěti a pěstounce v situaci, kdy dítě odmítá pěstounskou péči a chce se vrátit ke své matce.

Poradenství rodičům, osobám odpovědným za výchovu a případně i širší rodině směřující k řešení situace a problémů, kvůli kterým bylo dítě do zařízení umístěno, k podpoře vztahů, vzájemného vnímání emocí, pochopení příčin chování a jednání dítěte, hodnotím jako příklad dobré praxe.

12.2 Nácvik rodičovských kompetencí

Zařízení učilo matku dětí, které chodily za školu a měly velký počet neomluvených hodin, doprovázet děti pravidelně každý den do školy a ze školy. Matka docházela do zařízení a s dětmi se připravovala na vyučování. Zařízení učilo matku, jak se má s dětmi učit, jak kontrolovat psaní domácích úkolů atd. Zařízení učilo matku dětí jak postupovat v situaci, když mají děti vší.

Zařízení vedlo osoby odpovědné za výchovu dítěte A. a jeho otce k tomu, aby zajišťovali dítěti vhodnou stravu, a to pokud jde o složení, přiměřené množství a vhodnou dobu pro její konzumaci. Vzhledem k podezření xx pomáhalo zařízení osobám odpovědným za výchovu a otci dítěte pracovat s problematikou zdravotního stavu dítěte.

Zařízení pomáhá rodičům v nácviku rodičovských kompetencí nejen v teoretické rovině formou konzultací s psychologkou či sociální pracovnící, ale též praktickým nacvičováním v každodenní realitě během pobytu dítěte v zařízení.

Postup zařízení při pomáhání rodičům v rozvoji rodičovských dovedností hodnotím jako příklad dobré praxe.

12.3 Případové konference

Pracovníci zařízení se účastní případových konferencí. Záznam z případové konference dítěte B. v dokumentaci dítěte nebyl. Z dokumentace je patrná aktivita a snaha zařízení zapojit do účasti na případových konferencích všechny subjekty, které mohou dítěti a rodině pomoci. Vzhledem k délce pobytu dítěte A. i B. se nabízí otázka vhodnosti opakování případových konferencí. Zařízení by v těchto a obdobně složitých případech mělo oslovit orgán sociálně-právní ochrany, aby konferenci uspořádal i opakovaně.

Opatření:

- 10) evidovat v dokumentaci dítěte záznam z případové konference, a mít tak možnost hodnotit plnění dílčích cílů z ní vycházejících (průběžně);**
- 11) v případě potřeby iniciovat uspořádání opakovaných případových konferencí (průběžně).**

Prostředí

---

13. Pokoje dětí

Dětské pokoje odpovídají vybavením věku dětí. Osobní věci mají uloženy u sebe v pokoji ve skříních. Děti mají možnost vyzdobit si pokoje dle vlastního přání, na nástěnky mohou umístit fotografie či plakáty oblíbených osobností atd.

13.1 Soukromí

Asistentky před vstupem do dětského pokoje klepou, v době nepřítomnosti dětí do pokoje nevstupují, vyjma mimořádné situace, kdy postup upravuje vnitřní standard.

Z dokumentace je zřejmé, že se vychovatelka ve chvíli pro dítě náročné dítěte ptá, zda chce být na svém pokoji o samotě, či s ním má zůstat na pokoji a podpořit je. Děti mají svůj vlastní uzamykatelný prostor, kde si mohou uzamknout cenné věci, mobilní telefon, případně osobní věci, které nechtějí zpřístupnit jiným, typicky korespondenci, fotografie blízkých atd.

13.2 Uzpůsobení prostředí

Zařízení připomíná běžnou domácnost. V obývacím pokoji je zavěšen boxovací pytel, který zejména chlapani využívají k vybití energie. To dokazují i záznamy v dokumentaci. Pokoj asistentek je přístupný i dětem jako plnohodnotná součást bytu. V zařízení se navíc nachází místnost pro výtvarné aktivity dětí. Děti mají k dispozici síť Wi-Fi.

14. Zajištění soukromí při hygieně

Soukromí při provádění hygieny je respektováno, děti mají možnost se uzamknout.

Personál

---

15. Psycholog

V zařízení pracují 2 psychologičky na zkrácený úvazek, a to z důvodu zástupnosti. Hlavní psychologička má úvazek 0,5 a je v něm přítomna v jednom týdnu 3 půldny a v následujícím týdnu 5 půldnů, přičemž střídá dopolední a odpolední hodiny. V odpoledním čase zde je od 13:00 hodin do 16:00 hodin. Absolvovala jednooborovou magisterskou psychologii, má absolvovaný 5letý psychoterapeutický výcvik v rodinné systemické terapii, takže může realizovat individuální nebo rodinnou psychoterapii.

Druhá psychologička má úvazek 0,1 a je v zařízení dle dohody a potřeby. Absolvovala jednooborovou psychologii a zaměřuje se na poradenství. Zastupuje kolegyni a zaměřuje se zejména na emoční stabilizaci dítěte v případě potřeby. Dále v zařízení plánují, že bude poskytovat pravidelnou intervizi pracovnícím v přímé péči (prevence vyhoření, řešení složitých problémů s nadhledem apod.)

Variabilita přítomnosti psychologičky v zařízení a její zastupitelnost je zárukou toho, že se dítěti dostane odborné psychologické intervence v podstatě bezprostředně po nástupu do zařízení či ve chvíli, kdy ji potřebuje. Častá přítomnost psychologičky představuje velkou devizu zařízení a je příkladem dobré praxe.

16. Supervize

Asistentky jsou často vystaveny nepříjemným a náročným situacím. Dítě např. schválně uteklo asistentce, když ho doprovázela do školy, čelí neoprávněné kritice rodiny za to, že nepečují řádně o děti atd. Pravidelnou supervizi asistentky nemají, ta byla zajištěna jen jedné pracovníci v důsledku pracovního zhroucení. Náročným situacím čelí také sociální pracovníce a vedoucí zařízení, a to zejména tehdy, když rodiče odmítají spolupráci a nabízenou pomoc a obviňují je, že ony jsou „odpovědné“ za odloučení jejich dětí. Vzhledem k náročnosti práce a tlaku, kterému jsou často všechny pracovníce zařízení vystaveny, vidím jako vhodné, aby zařízení oslovilo zřizovatele s tím, aby jim zajistil pravidelnou supervizi.

Opatření:

- 12) zvážit vhodnost zavedení pravidelné supervize pro všechny pracovníce zařízení, a to ideálně alespoň jednou za tři týdny a případně oslovit zřizovatele, aby supervizi zajistil (do 3 měsíců).**

17. Genderový poměr

Výchovnou péči a jinou odbornou péči zajišťují pouze ženy.

Opatření:

- 13) zaměstnat v přímé výchovné péči či na jinou odbornou pozici také muže (průběžně).**

Závěr

Velmi pozitivně hodnotím multidisciplinární spolupráci, péči šitou na míru každému dítěti, plánování a hodnocení dílčích kroků při poskytování ochrany a pomoci dětem, podrobně vedenou dokumentaci o všech intervencích, úzkou spolupráci s orgány sociálně-právní ochrany a snahu překlenout a vyřešit problémy dítěte a rodiny s tím, aby se dítě pokud možno do své rodiny vrátilo co nejdříve.

Nedostatky, na které upozorňuji ve zprávě, může zařízení poměrně snadno odstranit. Jedná se o praxi povolování pobytů dětí mimo zařízení, když dítě nebylo do zařízení umístěno soudem. Dále pak vidím jako vhodné, aby zařízení nepoužívalo stávající formy souhlasů s poskytnutí zdravotních služeb či všeobecné souhlasy se zveřejňováním fotografií dětí. Bodovací systém vidím pro olomoucké zařízení jako zbytečný, zejména když je zřejmé, že je základem každodenní péče především kvalitní osobní vztah pracovníků vůči dětem a naopak hmatatelná důvěra dětí vůči pracovníkům zařízení.

Je zřejmé, že zařízení chápe své poslání a poskytuje dětem odbornou okamžitou pomoc. Využívá odborné postupy s ohledem na potřeby dítěte a vyřešení jeho akutní krizové situace. Opět chci zařízení podpořit v tom, aby kriticky vyhodnotilo iniciování i opakovaných případových konferencí, bude-li to v konkrétním případě potřeba, či aby zajistilo týraným a traumatizovaným dětem odbornou psychoterapeutickou pomoc mimo zařízení a na potřebu této pomoci upozornilo orgán sociálně-právní ochrany či soud.

Jsem ráda, že Vám mohu sdělit, že je ve Vašem zařízení více toho, co považuji za příklad dobré praxe než toho, co je třeba změnit. Zařízení je důkazem toho, že služba tohoto typu může pomoci dětem a jejich rodinám k tomu, aby byly opět funkční a mohly žít společně.

Připomínky a nedostatky uvedené ve zprávě vycházejí z konkrétních zjištění a věřím, že je zařízení přijme pozitivně jako výzvu k poskytování kvalitnější sociálně-právní ochrany.

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(zpráva je opatřena elektronickým podpisem)

Přehled opatření k nápravě

Bezodkladně	<ul style="list-style-type: none"> • nepoužívat nadále formulář „Souhlasy zákonného zástupce“ a formulář „Souhlas s vyšetřením u očního lékaře“ a nežádat zákonného zástupce o poskytnutí souhlasu/nesouhlasu s pedopsychiatrickým vyšetřením, vyšetřením u odborného lékaře a případným lékařským zákrokem a medikací a s vyšetřením u očního lékaře (opatření 1) • nepoužívat stávající obecný souhlas s pořizováním fotografií a zvukových záznamů a jejich zveřejňováním. V případě pořízení fotografie a zvukového záznamu a jejich zveřejnění žádat zákonného zástupce o souhlas s konkrétním pořízením a zveřejněním (opatření 2) • s přihlédnutím k rozumovým schopnostem zjišťovat názor dítěte a zajišťovat jeho souhlas s pořízením a zveřejněním konkrétní fotografie či zvukového záznamu (opatření 3) • změnit stávající praxi a vnitřní řád a nežádat příslušný orgán sociálně-právní ochrany o povolení pobytu mimo zařízení v případě dětí, které jsou umístěny do zařízení na základě žádosti obecního úřadu se souhlasem rodiče, na základě žádosti zákonného zástupce nebo na základě žádosti dítěte se souhlasem rodiče (opatření 4)
Do 3 měsíců	<ul style="list-style-type: none"> • upustit od používání bodovacího systému (opatření 6) • zvážit vhodnost zavedení pravidelné supervize pro všechny pracovnice zařízení, a to ideálně alespoň jednou za tři týdny a případně oslovit zřizovatele, aby supervizi zajistil (opatření 12)
Do 6 měsíců	<ul style="list-style-type: none"> •
Do 1 roku	<ul style="list-style-type: none"> •
Průběžně	<ul style="list-style-type: none"> • připravovat společně s dětmi alespoň několikrát týdně jednotlivá jídla (opatření 5) • v případě zneužívaných/týraných či jinak vážně traumatizovaných dětí vždy vyhodnotit, zda je potřeba dítěti zajistit psychoterapeutickou pomoc ze strany externího subjektu (opatření 7)

- v případě závažně traumatizovaných dětí upozorňovat ve všech zprávách adresovaných orgánu sociálně-právní ochrany a soudu na vhodnost či potřebu zajištění psychoterapie v návazném prostředí (opatření 8)
- žádat příslušný orgán sociálně-právní ochrany o zaslání individuálního plánu ochrany bezprostředně po umístění dítěte do zařízení (opatření 9)
- evidovat v dokumentaci dítěte záznam z případové konference, a mít tak možnost hodnotit plnění dílčích cílů z ní vycházejících (opatření 10)
- v případě potřeby iniciovat uspořádání opakovaných případových konferencí (opatření 11)
- zaměstnat v přímé výchovné péči či na jinou odbornou pozici také muže (opatření 13)